

Warszawa, 10 marca 2014 r.

MATERIAŁ NA KONFERENCJĘ

PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ NA RYNKU PŁATNOŚCI BEZGOTÓWKOWYCH

- **Regulacja ustawowa obniżki opłaty *interchange* w Polsce**

Od 1 stycznia 2014 r. obowiązuje w Polsce nowa stawka opłaty *interchange* (*if*) w maksymalnej wysokości 0,5% wartości transakcji, co stanowi ponad 70% obniżkę w stosunku do średniej stawki wyjściowej z 2012 r. (średnio 1,6 % wartości transakcji). Osiągnięcie tego poziomu jest ogromnym sukcesem środowiska przedsiębiorców skupionych wokół Fundacji Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego (FROB) oraz Business Centre Club (BCC). To dzięki ich zaangażowaniu, jak również dzięki zrozumieniu wagi problemu przez regulatora ustawowego Polska znalazła się w gronie nielicznych krajów na świecie, którym udało się przełamać (duo)monopol organizacji płatniczych.

- **Rozbieżności interpretacyjne dotyczące ustawy obniżającej *if***

Korzystne dla rozwoju rynku płatności bezgotówkowych zmiany zaburzane są w chwili obecnej przez rozbieżności interpretacyjne wokół wysokości stawki *interchange* w okresie przejściowym – od 1 stycznia br. do 30 czerwca br. Interpretacja FROB (i BCC) jest w tym zakresie zbieżna z interpretacją Ministerstwa Finansów oraz ustawodawcy i stwierdza jednoznacznie, że dla stosunków prawnych zawartych po 1 stycznia br. (również w wyniku rozwiązania dotychczasowej umowy oraz podpisaniu analogicznej nawet z tym samym agentem rozliczeniowym) obowiązuje nowa, obniżona stawka 0,5% wartości transakcji. Jednocześnie organizacje płatnicze oraz Związek Banków Polskich, posiłkując się retoryką rzekomego równego traktowania polskich przedsiębiorców, forsują opinię przeciwną zmierzającą do jak najdłuższego korzystania z atrakcyjnych jedynie dla siebie stawek w okresie przejściowym. Te rozbieżności powodują, że polscy przedsiębiorcy w dalszym ciągu ponoszą nieuzasadnione, tym razem prawnie, koszty.

- **Działania Komisji Europejskiej na szczeblu paneuropejskim**

W chwili obecnej trwają również zaawansowane prace na szczeblu paneuropejskim zmierzające do wypracowania zunifikowanej dla wszystkich państw członkowskich stawki *if* (obecna, średnia stawka dla krajów Unii Europejskiej wynosi 0,7% wartości transakcji). 20 lutego br. Komisja Spraw Ekonomicznych i Monetarnych (Economic and Monetary Affairs Committee, ECON) Parlamentu

Europejskiego głosowała nad rozporządzeniem w sprawie opłat *interchange* w ramach pakietu usprawniającego obrót bezgotówkowy a składającego się dodatkowo z nowelizacji dyrektywy ws. usług płatniczych (PSD2, Payment Service Directive). Komisja poparła wówczas propozycję wprowadzenia limitu stawki maksymalnych opłat *if* na poziomie 0,2 proc. dla kart debetowych oraz 0,3 proc. dla kart kredytowych. Stawki te miałyby obowiązywać zarówno dla transakcji krajowych jak i transgranicznych w przypadku czterostronnych systemów płatności (Visa i MasterCard) a w niektórych przypadkach również dla systemów trójstronnych (Diners, American Express). Dodatkowo parlamentarzyści poparli również wszystkie elementy projektu dyrektywy w sprawie usług płatniczych usprawniające działanie unijnego rynku płatności. Dotyczy to m.in. odejścia od zasady *honour-all-cards* od dawna postulowanego przez FROB, jako ważnego elementu urynkwienia systemu kartowego oraz obowiązku ujawniania przez banki i organizacje płatnicze faktycznie stosowanych stawek *if*.

Niska świadomość przedsiębiorców oraz rola agentów rozliczeniowych

Niepokoi fakt, iż mniej niż 50% polskich przedsiębiorców słyszało o wejściu w życie ustawy obniżającej stawkę *interchange* a zdecydowana większość z nich (81%) nie odczuła zmiany wysokości opłat związanych z akceptacją kart płatniczych po wymuszonej presją na organizacjach płatniczych samoregulacji w styczniu 2013 r. Zmianę odczuli jedynie ci przedsiębiorcy, którzy na podstawie zapisów swoich umów z agentami rozliczają się na podstawie formuły „*interchange plus plus*”. Przedsiębiorcy, którzy rozliczają się na podstawie stawki stałej (ryczałtowej procentowej lub procentowo – kwotowej) muszą podpisać stosowny aneks, aby odczuć skutki niższych opłat *interchange*. Ogromną rolę mają, zatem do odegrania agenci rozliczeniowi i to na nich i wprowadzanych przez nich korektach stawek spocznie ciężar w zakresie przekładania obniżki na faktyczne korzyści dla przedsiębiorców. Kluczowe jest, aby dynamika tych zmian była szybsza niż w ubiegłym roku tym bardziej, że przedsiębiorcy oczekują, iż nastąpią one niezwłocznie po tym, gdy zacznie obowiązywać stawka 0,5% dla wszystkich umów, a więc po 1 lipca br. Taki wniosek płynie z ogólnopolskiego badania przełożenia obniżek opłat *interchange* na rynek akceptacji kart płatniczych przeprowadzonego na zlecenie Fundacji Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego (FROB) przez instytut badawczy IPSOS jesienią ubiegłego roku. Badanie wykazało, że większość przedsiębiorców (82%) jest, zdania, iż obniżenie stawki wpłynie pozytywnie na zmniejszenie dysproporcji kosztów akceptacji gotówki i kart płatniczych Visa i MasterCard i uczyni ich bardziej atrakcyjnymi dla konsumentów.

Agenci rozliczeniowi powinni, zatem pamiętać, że na rynku funkcjonuje wiele podmiotów oferujących usługi rozliczeniowe i przy tak dużej konkurencji popyt na ich usługi będzie zależał od elastycznego podejścia do wysokości stawki. Zachętę powinien w tym wypadku stanowić fakt, że polscy przedsiębiorcy należą do obdarzających współpracujących ze sobą agentów rozliczeniowych wyjątkową dozą zaufania; większość z nich nie zmieniała agentów od momentu, gdy rozpoczęła akceptowanie płatności kartowych w swojej firmie.

DETERMINANTY DALSZEGO ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU RYNKU PŁATNOŚCI BEZGOTÓWKOWYCH

- **Zasady kooperacji oraz konkurencyjności, przejrzystości i innowacyjności**

Aby rynek mógł się rozwijać w sposób zrównoważony i przyjazny dla wszystkich swoich uczestników muszą oni działać w warunkach kooperacji rozumianej, jako konkurencja w ramach kooperacji. Tylko w sytuacji, gdy partykularne interesy poszczególnych interesariuszy będą realizowane w duchu współpracy i poszanowania oponentów dynamika zmniejszania obrotu gotówkowego będzie mogła nabrać odpowiedniego tempa.

FROB apeluje, aby przyświecające jego działaniom hasło przewodnie dotyczące wspierania konkurencyjności, przejrzystości i innowacyjności rynku płatności bezgotówkowych stało się hasłem przewodnim działań dla wszystkich interesariuszy.

- **Przełożenie obniżek opłaty *interchange* na zyski przedsiębiorców i korzyści konsumentów**

Obniżka opłaty *interchange* powinna zwiększyć dynamikę rozwoju sieci akceptacji w Polsce. W tej chwili poziom akceptacji kart płatniczych wśród polskich przedsiębiorców jest dramatycznie niski i wynosi 17% - jedynie, w co piątym punkcie handlowo – usługowym można dokonać płatności kartą. Dla tych przedstawicieli sektora MSP, którzy honorują jedynie gotówkę jednym z najważniejszych kryteriów zachęcających do akceptacji kart płatniczych jest niwelacja dysproporcji pomiędzy kosztami przyjmowania płatności kartami a kosztami przyjmowania gotówki. Obecnie ta dysproporcja jest przytłaczająca i wynosi dla przedsiębiorców z sektora MSP kilkakrotność (gotówka – 0,1%, karty – 1,6%).

- **Równowaga rynku usług bankowych**

Przychody z opłaty *interchange* poprzez agenta rozliczeniowego trafiają do banku wydawcy karty. W 2013 roku wyniosły one blisko 2 miliardy PLN. Bardzo istotne jest, aby ubytek procentowy opłaty *interchange* został zrekompensowany poprzez zwiększenie przychodów z tytułu obrotów realizowanych poprzez karty dzięki zwiększeniu sieci akceptacji a co za tym idzie zwiększeniu liczby aktywnych użytkowników kart i wolumenu transakcji. Niedopuszczalne jest natomiast podwyższanie przez banki opłat i prowizji tytułem rekompensaty za utracone przychody. Nie do zaakceptowania jest wysuwana argumentacja, że obecnie obserwowane podwyżki opłat i prowizji w bankach są wynikiem zredukowanej opłaty *interchange*. Taka retoryka nieznajdująca odzwierciedlenia w rzeczywistych przyczynach jest szkodliwa dla wiarygodności banków i wprowadza w błąd opinię publiczną. Prawdziwą przyczynę takiego stanu rzeczy należy upatrywać w opłatach ponoszonych przez banki na rzecz organizacji płatniczych. Bank otrzymanym od przedsiębiorców przychodem z *interchange* dzieli się bowiem z organizacją płatniczą (około 0,2% - 0,3%). Od 1 lipca br. koszt ten stanowić będzie 40% uzyskanego przychodu z *interchange*. Naturalnym wydaje się, zatem aby zamiast obciążać swoich klientów banki rozpoczęły dążenie do redukcji opłat ponoszonych na rzecz

organizacji płatniczych. Jeszcze lepszym rozwiązaniem wydają się być wysiłki na rzecz rozwoju własnych systemów płatności bezgotówkowych niezależniących od schematów działania organizacji.

- **Budowa narodowego systemu rozliczania transakcji kartowych oraz standardu kart płatniczych w warunkach przyzwolenia społecznego**

Polski system autoryzacji i rozliczania transakcji mobilnych a docelowo również lokalnej karty płatniczej wydaje się być naturalnym etapem rozwoju zrównoważonego rynku obrotu bezgotówkowego po 25 latach funkcjonowania gospodarki rynkowej. Jednocześnie panujący brak równowagi tego rynku przejawiający się dyktowaniem warunków przez duopol organizacji płatniczych Visa i Mastercard sprawia, że system taki staje się niezbędny, aby rynek mógł się rozwijać znacznie dynamiczniej. Dlatego pożądane jest, aby wszystkie podmioty uczestniczące w obrocie wzięły aktywny udział w jego tworzeniu. Powstanie takiego systemu pozwoli na:

- a) obniżenie kosztów procesowania transakcji
- b) wykorzystanie polskich zasobów (zaangażowanie firm technologicznych i rozwój zatrudnienia w sektorze, agenci rozliczeniowi, firmy informatycznych, merchantów)
- c) proliferację wypracowanych rozwiązań na zagraniczne rynki

Kolejnym etapem powinno być wprowadzenie polskiego standardu kart płatniczych rozumianego, jako dostęp do środków zgromadzonych na rachunkach płatniczych (nie tylko bankowych, ale również na rachunkach innych instytucji płatniczych) a także sposób rozliczania transakcji (rola izb rozliczeniowych, w tym Krajowej Izby Rozliczeniowej). W tej chwili powstaje oparty na polskich rozwiązaniach standard, który ma szansę upowszechnić się i po stronie podaźowej i popytowej rynku; przedsięwzięcie to ma unikatowy charakter, ponieważ po raz pierwszy tego typu projekt tworzony jest przez wiodące instytucje finansowe.

- **Przyzwolenie społeczne**

Istotne jest, że zmiany na rynku płatności zachodzą przy akceptacji społeczeństwa, które należy do najbardziej otwartych na innowacje na świecie – znajduje to nie tylko odzwierciedlenie w jednej z największych na świecie liczbie transakcji przeprowadzonych przy użyciu kart zbliżeniowych, ale również właśnie w nastawieniu do innych alternatywnych metod płatności. Zarówno z badania obrotu kartowego wśród przedsiębiorców w Polsce, zrealizowanego na zlecenie FROB pod kierownictwem dr. Jakuba Górki, przez instytut badawczy Ipsos oraz książki dr. Górki pt. „Efektywność instrumentów płatniczych” wynika, że zarówno przedsiębiorcy, jak i konsumenci są zainteresowani nowym bezgotówkowym instrumentem płatniczym o niskich kosztach, który byłby w stanie stać się alternatywą gotówki. Istotne jest jedynie, aby był on wyposażony w tradycyjne atrybuty gotówki a jego rozwój odbywał się dobrowolnie, stymulowany zachętami.

Kontakt:

Robert Łaniewski
prezes Fundacji Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego
tel. 884 824 864
e-mail: robert.laniewski@frob.pl